

Archeologie Texel .txl

(concept)

Document: Archeologische Quickscan
Plangebied: Uitbreiding Texelse Bierbrouwerij, Laagwaalderweg/Vliegwiel
Oudeschild, gemeente Texel
Adviesnummer: 16159
Opsteller: H. de Weerd (archeoloog) & M.H. Bartels (senior-archeoloog)
Datum: 26-10-2016 (V3)

Advies

Bureauonderzoek

(kosten initiatiefnemer)

Vervolgtraject

Archeologie West-Friesland verzoekt de initiatiefnemer **bureauonderzoek te laten uitvoeren** door een archeologische instelling of bedrijf. Ook het uitvoeren van een verkennend booronderzoek in de vorm van een veldtoets wordt aanbevolen.

Archeologische Quickscan

1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Op verzoek van de gemeente Texel (Ellen Sickmann) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot de een nieuwe locatie voor de Texelse Bierbrouwerij te Oudeschild. La4Sale architecten uit Amsterdam maakt een ontwerp.

Het plangebied aan de Laagwaalderweg / Vliegwiel is momenteel onbebouwd en in gebruik als grasland of weiland. Conform de plannen zal een uitbreiding plaatsvinden van de Texelse Bierbrouwerij met een oppervlakte afhankelijk van de gekozen opzet van +- 4 of 4,8 ha.. Er is nog geen funderingsplan. Er is sprake van het verdiept aanleggen van het bouwvolume om dit landschappelijk in te passen. In een conventionele optie op maaiveld en in een verdiepte variant wordt naar verwachting grootschalig en diep gefundeerd op palen met een roosterfundering.

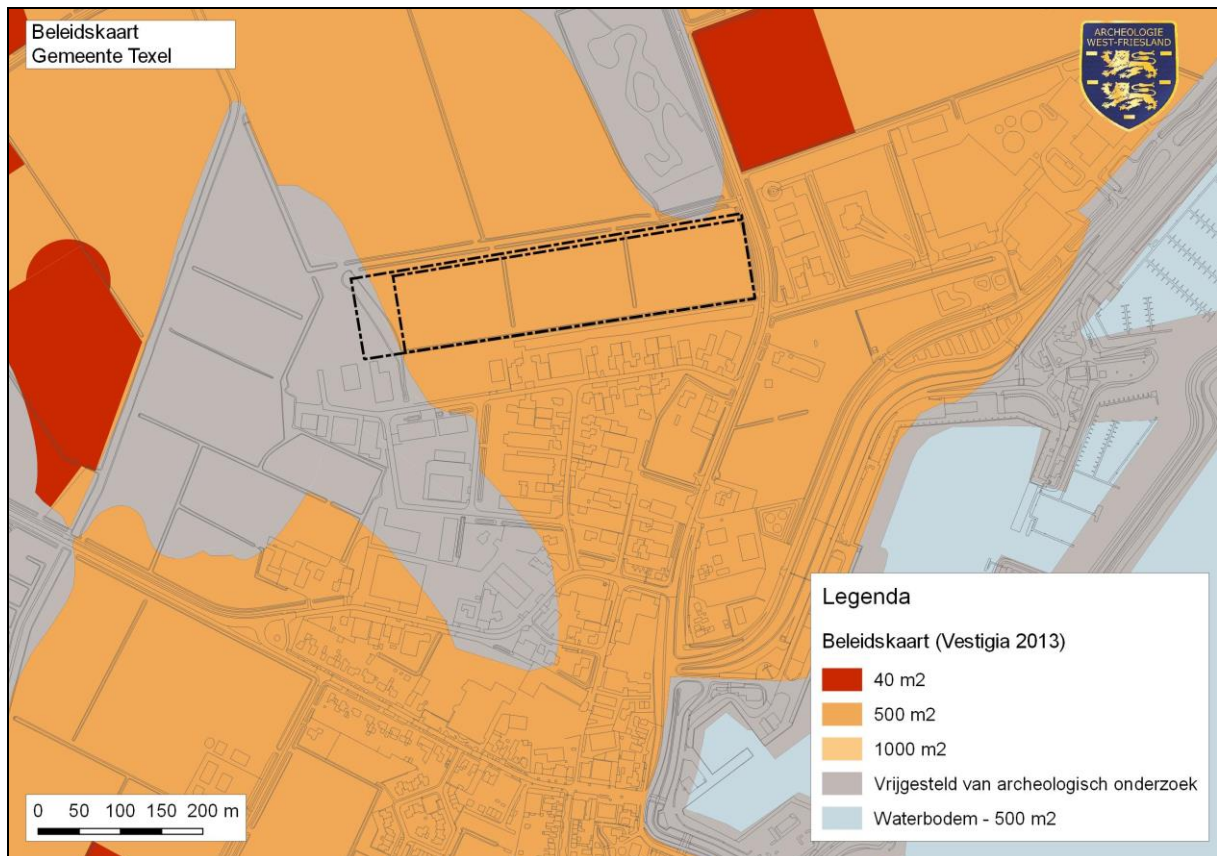

Afbeelding 1. Locatie van de nieuwbouwplannen van de Texelse Bierbrouwerij. Bron: PDOK / ArcGIS

2. Beleidskaart archeologie

Voor de gemeente Texel is de beleidskaart van Vestigia Bv (2007, update 2013) vigerend. Op de beleidskaart zijn zones met een hoge archeologische waarde of verwachting aangeduid, die zich laten vertalen in vrijstellingsgrenzen. Bodemingrepen die binnen de geldende vrijstellingsgrens blijven, zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Het plangebied ligt binnen een zone met 500 m² als vrijstellingsgrens. De ingrepen overschrijden deze grens ruimschoots (afbeelding 2).

De vrijstellingsgrens is gebaseerd op de aanwezigheid van een dekzandrug in de ondergrond, en een dunne mariene afzetting hierboven. In de beleidskaart wordt dit onder een 'gematigde archeologische verwachting – categorie 4' geschaard. Gezien de vrijstellingsgrens van 500 m², hanteert Archeologie West-Friesland voor deze categorie de term 'hoge verwachting'.

Afbeelding 2. Het plangebied op de gemeentelijke beleidskaart (Vestigia 2007 / 2013). Het plangebied aangegeven in het zwarte kader valt binnen het gebied met 500 m² als vrijstellingsgrens.

3. Cultuurhistorische achtergrond

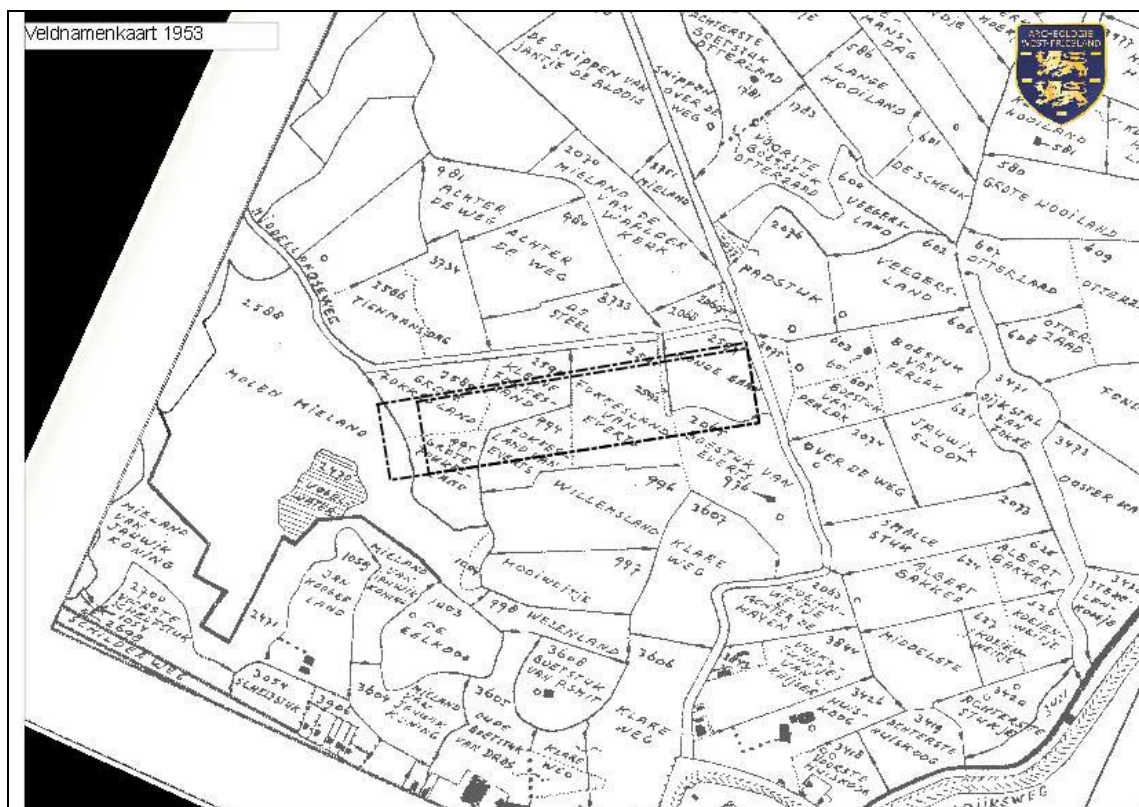
Middeleeuwen

In de Middeleeuwen was het land rond Oudeschild onbedijkt, maar in de loop van de 14de eeuw werd de invloed van de zee dermate groot dat de zuidoostzijde van Texel door een dijk werd beschermd.¹ Aanwijzingen voor bewoning binnen het plangebied ontbreken, het land is vermoedelijk wel verkaveld. Bebouwing uit deze tijd wordt verwacht naast de dijk, of binnen het dorp Oudeschild.

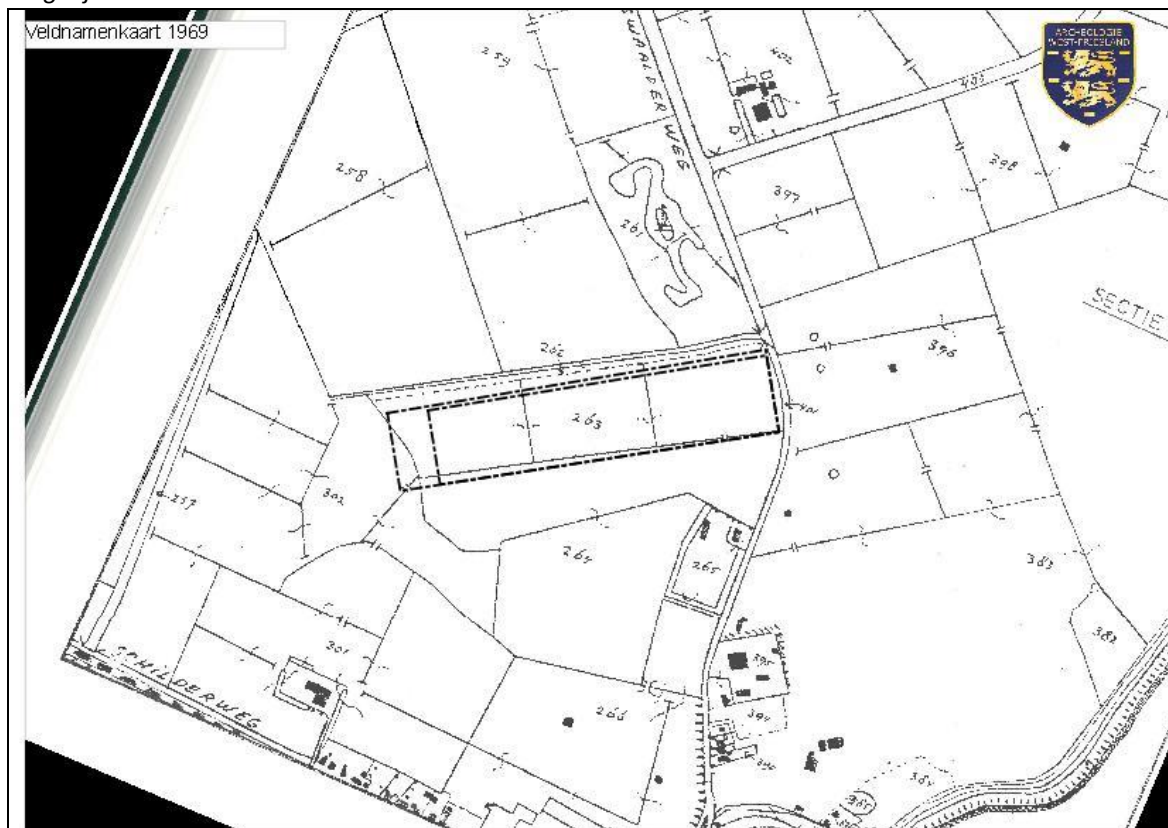
Nieuwe Tijd

Op kaarten uit de 19de eeuw is binnen het plangebied geen bebouwing zichtbaar. De verwachting voor het aantreffen van bewoningssporen uit de Nieuwe Tijd is daarom laag. De veldnamenkaart van 1830, 1953 en 1969 (afbeelding 3 en 4) maakt wel inzichtelijk dat het gebied tussen 1953 en 1969 ingrijpend is veranderd. Hier heeft een ingrijpende ruilverkaveling plaatsgevonden.

¹ Schoorl, 1999-1, 76.

Afbeelding 3. Het plangebied op de veldnamenkaart van 1953 (Schraag, 1990) De situatie van 1830 is vergelijkbaar.

Afbeelding 4. Het plangebied op de veldnamenkaart van 1969 (Schraag, 1990)

Afbeelding 5. Het plangebied naar het zuidoosten gezien.

Afbeelding 6. Het plangebied naar het noordwesten gezien.

4. Archeologische en geologische bronnen

Bodem

De archeologische vrijstellingsgrens van 500 m² is bepaald op basis van de geomorfologische kaart. Het gebied bestaat uit getijde-afzettingen, waaronder nog pleistoceen zand aanwezig is. Deze ondergrond bood in de prehistorie goede bewoningsmogelijkheden, wat blijkt uit een groot aantal bekende sites en vondstmeldingen.² Onder het huidige pakket van getijdenafzettingen kunnen nog prehistorische sporen en

² Woltering 2000, 257-260.

vondsten aanwezig zijn. Vondsten kunnen ook door verploeging naar de oppervlakte zijn gebracht. De dikte van deze afzettingen is niet bekend, maar is naar verwachting beperkt. Verder onderzoek moet inzicht bieden in de bodemgesteldheid.

De grijze gebieden op de beleidskaart (afb. 2) zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Het gebied dat het oosten van het plangebied doorsnijdt, is een oude erosiegeul. Het bodemarchief is hier verdwenen onder invloed van de zee.

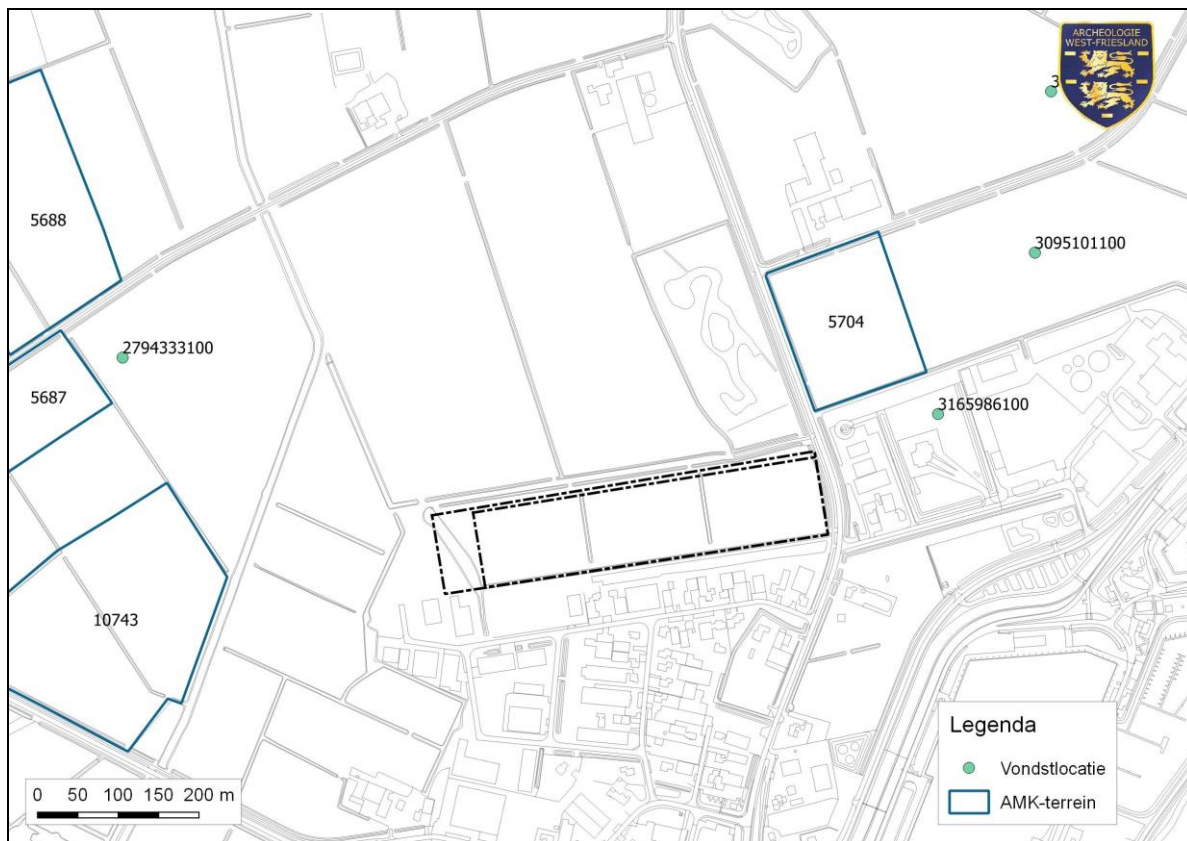
Vondsten en onderzoek

Ten noordoosten van het plangebied zijn vondsten uit de Late IJzertijd / Romeinse tijd gedaan bij meerdere veldkarteringen. Aardewerk uit de Late Middeleeuwen is noordwestelijk van het plangebied aangetroffen.³ Tevens zijn enkele Romeinse munten gevonden. (afb. 8) Het rode vlak op de beleidskaart (afbeelding 2) ten noorden van de brouwerij is een terrein van hoge archeologische waarde. Dit is een nederzettingsterrein uit de Late IJzertijd – Romeinse tijd. (AMK monumentnummer 5704, zie afbeelding 5). De kartering van de het bestaande bedrijventerrein heeft in 2000/2001 bij booronderzoek geen gegevens opgeleverd. Dit booronderzoek overlapt voor een klein deel met het voorgenomen plangebied.⁴

Jan Jaap Waverijn heeft als amateurarcheoloog dit terrein niet bezocht voor onderzoek met de metaaldetector. Ook andere detectoramateurs hebben dit gebied niet afgezocht. Dit is enerzijds te wijten aan de zeer lage verwachting van hen, anderzijds vanwege de begroeiing met gras. Dit maakt detectiewerk complexer. Omdat mollen op Texel niet voorkomen, is ook de veel toegepaste molshoopkartering niet uitgevoerd.

³ Meldingsnummers 3095101100, 3165986100 en 2794333100 (Archis 3)

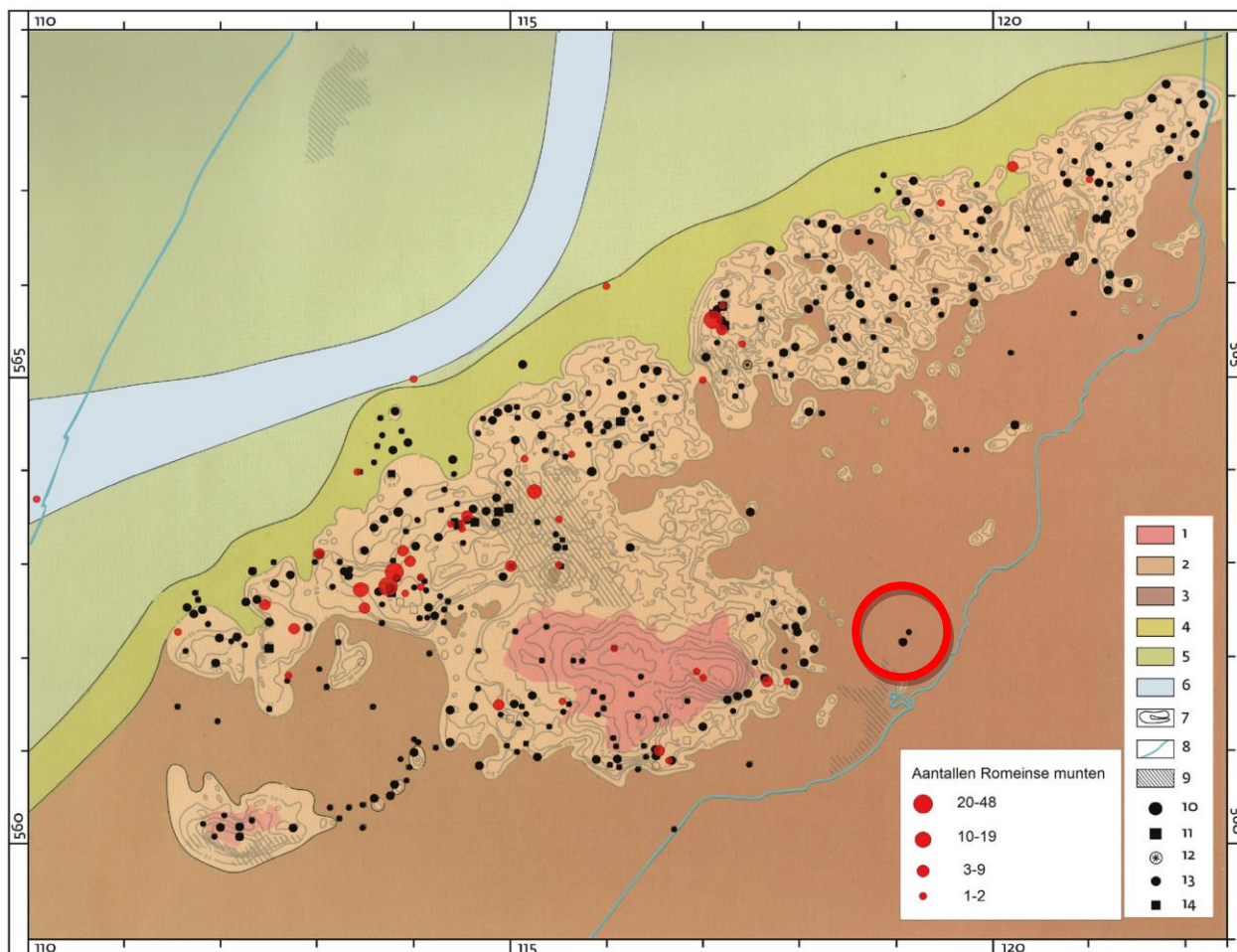
⁴ Molenaar, 2001. Dit was een karterend en een waarderend booronderzoek.

Afbeelding 7. Vondstlocaties en AMK-terreinen in de omgeving van het plangebied. Bron: RCE / Archis

De archeologische verwachting voor de prehistorie, met name de IJzertijd en de Romeinse Tijd, is hoog gebaseerd op de geomorfologie en vondsten in het nabijgelegen AMK-terrein. Hoewel er diverse waarnemingen op Texel zijn gedaan die wijzen op intacte prehistorische bodems en bewoningssporen onder deze mariene afzettingen, is de trefkans op dit perceel lastig te voorspellen, aangezien het landschap geen verdere aanwijzingen biedt.⁵

⁵ Hessing, 2012, 35-40.

Abbeelding 8. Aantallen Romeinse munten op het eiland Texel. Uit: Belien, 2016.

5. Conclusie

De geplande ingreep voor nieuwbouw van een bedrijventerrein overschrijdt de archeologische vrijstellingsgrens van 500 m² die op dit perceel rust. De archeologische verwachting voor de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd is laag. Bewoningssporen uit deze periode zijn niet waarschijnlijk, maar kunnen niet worden uitgesloten.

Wat de prehistorie betreft, en met name de IJzertijd en de Romeinse Tijd, geldt een hoge verwachting. In dit geval is de vrijstellingsgrens gebaseerd op de geomorfologische kaart evenals de aanwezigheid van een nederzetting en diverse vondstmeldingen in de omgeving van het plangebied.

6. Advies

Op basis van de geplande nieuwbouw en de hoge archeologische verwachting is een archeologisch onderzoek in het kader van de AMZ-cyclus vereist. Dit archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een bureauonderzoek en een aanvullende veldinspectie.

Het bureauonderzoek dient meer informatie te verschaffen over het uitgevoerde onderzoek in de omgeving en specifiek over de diepteligging van de archeologische vondstenlaag. Het bureauonderzoek moet leiden tot een verfijnde archeologische verwachting voor het terrein.

Het doel van de veldinspectie is het nader specificeren of toetsen van deze verwachting. Dit gebeurt door middel van 5 boringen waarmee het volgende wordt onderzocht:

- bepalen van de intactheid van de bodem.
- bepalen van de dikte van de Middeleeuwse mariene afzettingen

Tijdens het veldbezoek worden ook geschoonde slootkanten nagelopen op archeologische indicatoren.

Archeologie West-Friesland kan een dergelijk onderzoek uitvoeren, maar het kan ook door een archeologisch bedrijf worden uitgevoerd. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn voor rekening van de ontwikkelaar.

Op basis van bovengenoemd archeologisch onderzoek zijn in principe drie opties mogelijk:

- het terrein wordt vrijgegeven, omdat er geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
- indien blijkt dat de archeologische resten grotendeels zijn verstoord kan er een bouwbegeleiding worden geadviseerd;
- archeologische waarden worden opgegraven.

Na het opgraven van de archeologische waarden kan het plangebied worden vrijgegeven met betrekking tot het aspect archeologie.

7. Bronnen

AHN2 (<http://www.ahn.nl/>)

Archis 3.0

Belien, P. 2016. Romeinse munten van Texel, in: P. J. Woltering, Bewoningsgeschiedenis van Texel, de opgravingen aan de Beatrixlaan in Den Burg (Late IJzertijd – Romeinse Tijd: 100 v. Chr. – 325 na Chr.) = *Noord-Hollandse Archeologische Publicaties* 3, 305-326.

DINOloket (<https://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>)

Gemeente Texel, 2013. Archeologische Beleidskaart (vastgesteld door de gemeenteraad op 12 juni 2013).

Hessing, W.A.M. *et al.* 2012. Toelichting bij de archeologische beleidskaart van de Gemeente Texel. Geactualiseerde versie 2012 *Vestigia Rapport V984*, Amersfoort.

Molenaar, S., 2001. Booronderzoek Gemeente Texel Aanvullende Archeologische Inventarisatie op 'Bedrijventerrein Oudeschild II 1e Fase' te Oudeschild. een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI-1). RAAP-briefrapport 2001-3134/RT.

Schoorl, H., 1999-1. *De Convexe Kustboog I, Texel-Vlieland-Terschelling. Bijdragen tot de kennis van het westelijk Waddengebied en de eilanden Texel, Vlieland en Terschelling. Het westelijk Waddengebied en het eiland Texel tot circa 1550.* Schoorl.

Schoorl, H., 1999-2. *De Convexe Kustboog 2, Texel-Vlieland-Terschelling. Bijdragen tot de kennis van het westelijk Waddengebied en de eilanden Texel, Vlieland en Terschelling. Het westelijk Waddengebied en het eiland Texel vanaf circa 1550.* Schoorl.

Schraag, S., 1990. *Veldnamen van Texel.* Den Burg.

Woltering, P.J. 2000. Occupation History of Texel, IV Middle Bronze Age – Late Iron Age (1350-100 BC) in: *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* vol. 44, Amersfoort.

Woltering, P.J. 2016. Bewoningsgeschiedenis van Texel, de opgravingen aan de Beatrixlaan in Den Burg (Late IJzertijd – Romeinse Tijd: 100 v. Chr. – 325 na Chr.) = *Noord-Hollandse Archeologische Publicaties* 3.

8. Geldigheid

Indien de bouwplannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe bouwplannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot: 26-10-2018